

STAJALIŠTE U SJENI O POLITICI EU-a SPRAM IZBJEGLIČKE KRIZE

Ovo su **Stajalište u sjeni** pripremili stručnjaci i stručnjakinje za politiku azila, ljudska prava i politiku izgradnje mira okupljeni u inicijativu „Dobrodošli“ koju koordinira Centar za mirovne studije. **Od vlada država članica očekujemo da preuzmu političku inicijativu i založe se za iznalaženje održivih i primjerenijih rješenja izbjegličke krize temeljenih na međunarodnom humanitarnom pravu, zaštiti ljudskih prava i solidarnosti.**

Na tisuće ljudi iz konfliktnih područja svakodnevno riskira vlastite živote i živote svoje djece kako bi stiglo do Europske unije s nadom u nalazak sigurnog utočišta. Građani Europske unije traže odgovor Europske unije i svojih država na humanitarnu krizu. Jedini je trenutačni odgovor pomoć izbjeglicama na dostojanstven način.

Za posljednjeg se sastanka na vrhu EU-a cjelokupna rasprava usmjerila na osmišljavanje najučinkovitijeg modela sprečavanja dolaska izbjeglica u Europu, mjesto na rješavanje uzroka dolaska velikog broja izbjeglica, osiguravanje kvalitetne zaštite izbjeglicama unutar EU-a kroz dulji vremenski period i mehanizme solidarne raspodjele obveza.

Odgovor EU-a nije odgovarajuć, a pravila Europske unije koja su u drugom kontekstu imala određene pozitivne učinke, sada predstavljaju problem pri pružanju utočišta ljudima u nevolji. Mehanizmi i instituti predviđeni za prihvat izbjeglica urušavaju se ili ne aktiviraju na adekvatan način te se ispostavlja da nisu dostatni za ispunjenje pravnih i moralnih dužnosti koje proizlaze iz međunarodnog humanitarnog prava. Svakim je danom sve očitije da Europska unija ne pruža odgovor na pitanja koja joj se nameću, dok je sigurnost utočišta sve neizvjesnija.

Odluke donesene na posljednjem sastanku na vrhu EU-a upućuju na to da Turska treba postati novi *hot spot* za izbjeglički val; ovakva politika može dovesti do političke destabilizacije Turske, dok srednjoročno

Inicijativa za podršku izbjeglicama „Dobrodošli“ okuplja pojedince i organizacije civilnog društva s ciljem pružanja podrške izbjeglicama na terenu, ali i vršenja političkog pritiska na institucije Republike Hrvatske i Europske unije radi promjene restriktivnih migracijskih politika.

smještanje milijuna izbjeglica u izbjegličke kampove može prouzročiti upravo ono protiv čega se EU bori, a to je radikalizam koji proizlazi iz očaja, bezizlaznosti i siromaštva.

Nužan je oštar zaokret u suočavanju Unije s izbjegličkom krizom. Upravljanje migracijskim tokovima putem obećanja premještaja i preseljenja, ili pak činjenica da se migracijski putevi i granice otvaraju pa zatvaraju jedan po jedan u nadi da će izbjeglice prestati dolaziti kad putovanje postane suviše opasno i neizvjesno, nisu odgovor. Nema dvojbe da je nastupila međunarodna humanitarna kriza s kojom se Europska unija ne zna i ne može sama nositi. Činjenica međunarodne humanitarne krize zahtijeva i primjerene međunarodno-pravne odgovore te proaktivnu političku akciju.

Pred Europskom je unijom sada zadaća dizajniranja sustava koji omogućuje pojedinim državama članicama ispunjenje obveza iz međunarodnog izbjegličkog prava te prije svega omogućuje svakoj izbjegloj osobi prihvat u državi članici EU-a s kojom postoji obiteljska te, koliko je moguće, socijalna i kulturna veza uz puno poštivanje osobnog dostojanstva i svih drugih međunarodno i regionalno zajamčenih ljudskih prava.

U državama članicama najizloženijim masovnim ulascima na teritorij EU-a, *prima facie* izbjeglice odbijaju zatražiti zaštitu sa željom nastavka putovanja prema razvijenijim zemljama Zapadne i Sjeverne Europe, što ranjive osobe čini još ranjivijima. Kao što primjenom načela *non-refoulement* nije prihvatljiv povratak osoba koje nisu zatražile azil u njihove države podrijetla, jednako tako nije prihvatljivo prisilno udaljavanje tih osoba u treće države ili države članice Europske unije gdje im se ne može pružiti odgovarajuća zaštita. Slučaj država članica koje mogu pružiti zaštitu, ali koju izbjeglice odbijaju, posljedica je takvih politika.

Pozivamo sve ravnopravne članice EU-a da **preuzmu odgovornost i podrže inicijativu za aktiviranje djelotvornijih i humanijih mehanizama za upravljanje izbjegličkom krizom na razini EU-a** putem mehanizama dostupnih u okviru sustava europskog prava, a prema načelima međunarodnog humanitarnog prava i zaštite ljudskih prava. EU mora pristupiti rješavanju ovih pitanja na način da

Inicijativa za podršku izbjeglicama „Dobrodošli“ okuplja pojedince i organizacije civilnog društva s ciljem pružanja podrške izbjeglicama na terenu, ali i vršenja političkog pritiska na institucije Republike Hrvatske i Europske unije radi promjene restriktivnih migracijskih politika.

D♥BRODOŠLI! أهلاً وسهلاً بكم! WELC♥ME!

donese niz mjera koje kao cjelina imaju odgovoriti na kratkoročne i dugoročne izazove pred kojim se nalaze EU i države članice. Zahtijevamo od Unije, koja je i preuzela odgovornost intervencije u područje slobode, sigurnosti i pravde, da odgovori na spomenute izazove ukoliko države članice same ne mogu učinkovito djelovati, i to na način da se poštuju načela EU-a, umjesto da se odgađa rješenje i time stvaraju nove krize koje produbljuju ljudsku patnju. U tom smislu EU mora osigurati provođenje sljedećih mehanizama:

Hitne mjere:

- EU izbjeglicama mora osigurati **sigurne i zaštićene zračne, kopnene i morske koridore** do destinacija kojima teže kako bi se smanjila kršenja prava izbjeglih osoba i broj smrtnih slučajeva koji se u izbjeglištvu svakodnevno događaju prilikom kretanja kopnom, a osobito morskim putevima. **Kako bi se broj lokalnih humanitarnih kriza smanjio na najmanju moguću mjeru, sigurni koridori trebaju biti postavljeni na putu do EU-a, ali i unutar Unije.**
- EU mora **inicirati pregovore s međunarodnim subjektima** radi uspostavljanja sigurnih koridora do svojih granica. EU također mora upozoriti UN i Vijeće sigurnosti na njihovu osnovnu zadaću održavanja mira te zahtijevati aktiviranje svih raspoloživih mehanizama za **proglašenje međunarodne humanitarne krize**. Usklađeno je djelovanje jedini sustavni odgovor na masovne izbjegličke tokove kojima se, uslijed neriješenih i složenih uzroka izbjegličke krize, ne nazire kraj.
- EU mora pokrenuti i usustaviti i druge mehanizme čija je svrha siguran prolaz do Unije. **Napuštanje ili barem suspenzija viznih režima** kroz određeno vrijeme u odnosu na pojedine države iz kojih dolazi velik broj izbjeglica smanjili bi potrebu za krajnjim rješenjima na koja su ljudi primorani, a to su pogibeljna putovanja ka sigurnim destinacijama. Velika je prepreka sigurnom dolasku i **prijetnja sankcijama prijevoznicima**, koju treba ukinuti. Naime, privatni prijevoznici mogu biti kažnjeni ukoliko prevezu osobu koja nema putnu ispravu – a prema potrebi i vizu – osim ako se naknadno ne ispostavi da osoba treba međunarodnu zaštitu. Budući da

D♥BRODOŠLI! أهلاً و سهلاً بكم! WELC♥ME!

prijevoznici ne mogu, niti bi to bilo primjereno, vršiti procjenu potrebe međunarodne zaštite, pod prijetnjom sankcija često odbijaju prevesti izbjeglicu. Konačno, EU mora **uspostaviti mehanizam kojim bi se koordinirala humanitarna evakuacija**. Treba imati na umu da je humanitarna evakuacija mehanizam koji je EU više puta koristila kako bi spasila svoje građane ili državljane trećih zemalja iz konfliktnih područja.

- **Države članice moraju odustati od partikularnih i jednostranih politika zatvaranja granica** koje rezultiraju humanitarnom katastrofom u zemljama na periferiji EU-a i zemljama koje graniče s EU-om te kontinuiranim kršenjima načela *non-refoulement* i načela jedinstva obitelji.
- Države članice trebaju suspendirati primjenu Dublinske regulative koja **nije primjenjiva na velike izbjegličke krize** te izravno primjenjivati međunarodno humanitarno pravo, UN-ove konvencije za zaštitu ljudskih prava te Europsku Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Dublinska regulativa, izvorno zamišljena samo kao stanica na putu prema jedinstvenom sustavu azila, sada prerasta u ključnu prepreku pružanju učinkovite zaštite. EU treba preuzeti odgovornost pružanja učinkovite zaštite na cijelom svom teritoriju, a ukoliko Dublinska regulativa to onemogućuje, poduzeti mjere za njezinu suspenziju.
- Očito je da pojedine države članice nemaju kapacitete za odgovarajući prihvat izbjeglica, niti je pravedno i održivo obveze prebaciti samo ne nekolicinu država EU-a. **Predložene mjere relokacije, kao i broj izbjeglica na koji se primjenjuju, trebaju postati obvezujućima za sve države članice te sastavnim dijelom politike sigurnog prolaza. Pritom kvote treba znatno povećati i početi izražavati u udjelima, a ne u apsolutnim brojevima, imajući u vidu nastavak izbjegličkog vala sve do prestanka ratova koji ga pokreću.**
- **Pri primjeni mjera relokacije nužno je u najvećoj mogućoj mjeri uzeti u obzir obiteljske i društvene veze pojedinih izbjeglica sa željenom destinacijom, poznavanje jezika i kulture te**

druge čimbenike važne za uspješnu društvenu prilagodbu tijekom izbjeglištva, kao i integraciju u novoj sredini.

- U slučaju nepostizanja rješenja koje bi uključivalo pravedniju relokaciju i sigurne puteve za izbjeglice, **države članice trebaju Europskoj komisiji predložiti aktivaciju mehanizma privremene zaštite** na način da sve **osobe koje dolaze iz sukobima zahvaćenih područja** automatski dobiju zaštitu kojom bi ih se zaštitilo od nasilja, trgovine ljudima i egzistencijalne ugroze. Europska unija, odnosno njene članice, snose odgovornost za prethodno nepokretanje spomenutog mehanizma čija je uloga upravo reguliranje ovakvih situacija masovnog priljeva izbjeglica s ciljem omogućavanja zaštite, čuvanja dostojanstva izbjeglica te ostvarivanja načela solidarnosti.

Dugoročne mjere:

- Jednako tako, Europska unija mora već sada **uložiti znatne napore u razvoj azilnih proceduralnih i integracijskih sustava država članica** koje imaju poteškoća oko prihvata izbjeglica kako bi smanjila pritisak na te države članice te omogućila dostojanstven i primjeren prihvata za svaku pojedinu izbjeglu osobu.
- Istinsko usklađivanje Zajedničkog europskog sustava azila i primjena uniformiranog statusa azila diljem EU-a nalaže formalno reguliranje načela uzajamnog priznanja u okviru europskog prava. Iako međunarodno pravo već prepoznaje uzajamno priznanje statusa azila, potrebno je ovu materiju jasno propisati europskim pravom. Također je potrebno europskim pravom regulirati uzajamno priznavanje statusa azila u drugim državama članicama nakon proteka određenog vremena u slučaju preseljenja i nastanjenja izbjeglice u drugu državu članicu.

Inicijativa za podršku izbjeglicama „Dobrodošli“ okuplja pojedince i organizacije civilnog društva s ciljem pružanja podrške izbjeglicama na terenu, ali i vršenja političkog pritiska na institucije Republike Hrvatske i Europske unije radi promjene restriktivnih migracijskih politika.

D♥BRODOŠLI! أهلاً وسهلاً بكم! WELC♥ME!

- EU mora **povećati fond za *save and rescue* operacije** u kojem su obavezne sudjelovati sve države članice, osobito ako odluči provoditi politiku zatvaranja granice EU-a i uspostave *hot spot*-a u Turskoj, a što će neminovno dovesti do učestalijeg korištenja morskih pravaca.

Konačno, sjetimo se što je poručio jedan sirijski dječak u izbjeglištvu: “Zaustavite rat i mi ćemo se vratiti kući!”. Problem rata u Siriji i dugoročne asimetrije u socioekonomskom i političkom razvitku cjelokupnog prostora Sjeverne Afrike i Bliskog istoka – gdje se prelama mnoštvo interesa velikih sila, uključujući i pojedinih članica EU-a – zahtjeva odgovorno, usklađeno i dugoročno političko i razvojno djelovanje na razini EU-a, ali i Vijeća sigurnosti, s prestankom taktiziranja pojedinih država, posebice onih s najviše moći. Taktiziranje i nedonošenje učinkovitih odluka doveli su do ovakvog stanja. Jedan od pozitivnih ishoda sastanka na vrhu šefova država jest po prvi put istaknuta važnost suradnje s UN-om oko zaustavljanja rata u Siriji. Države se članice **trebaju snažno založiti za hitno usuglašavanje pozicija na razini Unije te hitni politički dogovor unutar UN-a oko zajedničkog pristupa zaustavljanju rata u Siriji.** S obzirom na to da se vojna intervencija u Siriji već događa, EU treba imati aktivnu i konstruktivnu ulogu pri donošenju zajedničkog dogovora na razini Vijeća sigurnosti jer bez dogovora svih velesila mir neće biti moguć. U protivnom, deseci milijuna više nikada neće imati domovinu u koju se mogu vratiti.

welcome.cms.hr

Inicijativa za podršku izbjeglicama „Dobrodošli“ okuplja pojedince i organizacije civilnog društva s ciljem pružanja podrške izbjeglicama na terenu, ali i vršenja političkog pritiska na institucije Republike Hrvatske i Europske unije radi promjene restriktivnih migracijskih politika.